

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Quod, & quotuplex sit Libellus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

QVÆSTIO III.

IN TIT. III. DE LIBELLI OBLATIONE.

469. **P**ostquam constat de Judice competente, ab eo, qui apud ipsum litem alteri movere intendit, dicto Judici offerendus est *Libellus*; & per Judicem Reo, ut hic intelligat, quid Actor ab ipso coram tali Judice petat; & ideo communiter tradunt Doctores, quòd Actor debeat actionem, seu intentionem suam in scriptis proponere; quoniam verò sæpe contingit, ut monet Gonzalez in c. 1. h. t. n. 7. quòd *Libellus* subiaceat multis nullitatibus, vel defectus contineat; ideo introductæ sunt plures clausulæ, quas Doctores appellant *Salutares*, quibus adjectis libellis sustinetur; prætermisissis rejicitur; & ex hoc constat, cur præcedentibus titulis, de Judiciis, & foro competente, subjiciatur titulus *de Libelli oblatione*.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Libellus?

470. **L**ibellus, dictus à libro, sicut *codicillus* à codice, ob sui breviter, multipliciter sumitur; primò pro scriptura appellationis, L. 1. ff. de appellat. 2. pro scriptura, quam Judex dat appellanti, id est, pro apostolis; 3. pro scriptura infamatoria, quæ dicitur libellus infamatorius; 4. pro scriptura, quam vir dat Vxori, quam repudiat, & dicitur libellus repudii; 5. pro scriptura recusationis, vel demandatoris; 6. pro judice delegato, L. nec quicquam, §. ubi decretum, ff. de offic. proconf. 7. pro precibus Principi oblatis, C. quando libell. princ. datus lit. contest. faciat: 8. & ultimò pro schedula, in qua Actor causam, & actionem exprimit: & quidem *libellus propriè est scriptura agentis, quæstionem continens, & futuram actionem depromens*: seu, est *brevis scriptura, intentionem Actoris, vel Accusatoris contra Reum depromens clarè, & breviter, sine superfluis, & obscuris*. In postrema acceptione duplex est; alius enim est *Libellus accusationis*; de quo egimus l. 5.

1. alius *conventionis*; de quo in præsentibus; iste in civilibus porrigitur; ille in criminalibus.

Libellus conventionis, prout hic de illo agitur, est editio futuræ actionis, seu, ut ait Desselius hic q. 1. est scriptura *contineus intentionem Actoris, petitionem scilicet, & causam petendi, Nomen Judicis, Actoris, & Rei* juxta hunc versiculum: *quis, quid, coram quo, quo jure petatur, & à quo*; præcipuæ partes Libelli sunt, petitio Actoris, & causa petendi; exponendo nimirum clarè, ac dilucidè, *quid, & ob quam causam* petatur, sive in rem, sive in personam agatur. Inter actionem autem *in rem* seu realem, & actionem *in personam*, seu personalem hæc differentia est, quòd *in actione reali* sufficiat exprimere causam proximam petendi, scilicet dominium, vel quasi, sine remota, quæ est titulus, ex quo res est Petitoris v. g. donato, empto, &c. *in personali* autem requiritur expressio utriusque; Dessel. cit. q. 3. Prætermisissis porò variis quæstionibus circa libelli definitionem; essentiam Libelli rectius exponere creditur Cynus in Authent. *offeratur, C. de litis contestat.* cum ait, quòd Libellus sit scriptura brevis, clara, ordinata, continens, ac demonstrans Judici, & parti, intentionem Actoris.

Dicitur *scriptura*; quia Libellus in scriptis offerri debet, per cit. Authent. *offeratur*; & deducitur ex c. 1. h. t. Nam, cum quidam Clerici, vel Monachi ad Synodum in Monasterio S. Medardi habitam, accusationem deferrent, Ignarus Episcopus dixit eam secundum SS. Canones recipi non posse, nisi *in scripto libello*; quod, cum ipsi audiissent, scripserunt, & Synodo porrexerunt; & constat ex ipso textu, ibi: *libellum conscribentes*.

Dicitur *Scriptura brevis*; nimirum continens ea tantum, quæ, si legitime probentur, serviunt Actoris intentioni; quare superflua, & inutilia omittenda sunt, prout habetur L. *Amplioem. 9. C. de appellat. §. in refutatoriis*, ibi: *in refutatoriis autem*

autem libellis, qui solent maximè in sacro auditorio prudentissimorum nostrorum procerum recitari, caveant tam litigatores, quàm libellorum dictatores, verbosus uti adsertionibus, & ea, quæ jam perorata sunt, iterum resuscitare: sed hæc sola eis inscribere, quæ compendiosa narratione causas provocationis possunt explanare, vel aliquid novi continent, vel addere, quod derelictum est: scituri, quòd si hoc fuerit prætermisum, non deerit adversus libellorum conditores amplissimi judicii competens indignatio, quòd sufficiant gestorum volumina introducta, & virorum spectabilium magistrorum scriniorum breviter omnia aperitissimè ostendere.

Debet esse Scriptura clara, & perspicua, ut cognosci possit, quid determinatè petatur; per L. Prator. 7. ff. de injuriis, ibi: qui agit injuriarum, certum dicat, quid injuria factum sit: quia si famosam actionem intendit, non debet vagari cum discrimine alienæ existimationis, sed designare, & certum specialiter dicere, quam se injuriam passam contendit; hinc non debet laborare æquivocationibus, vel aliis loquendi modis, quibus Actoris intentio minus perspicua, vel ambigua reddatur.

Debet esse scriptura ordinata, nimirum, ut primò contineat narrationem facti; secundò medium concludendi, sive justam causam petendi, elicitam ex narratione facti; 3. ipsam petitionem, quæ sit quasi conclusio libelli, ex assumpta causa debendi, seu petendi deducta.

Dicitur Scriptura continens intentionem Actoris; quia debet exprimere, quid petat ab eo, quem in Judicio convenire vult; & simul id ipsum demonstrans Judici, & parti, nimirum allegatâ debendi, vel petendi causâ; his præmissis:

¶ I.

Cui offerendus Libellus?

473. **R**Esp. primò, ac principaliter offerendum Judici; colligitur ex c. 1. h. t. ibi: Synodo porrigere? & ratio est; quia Judex in causis civilibus, de quibus agitur,

ubi porrigitur libellus Conventionis, pronuntiare debet conformiter ad Libelli formam, & litem ordinare juxta Actoris intentionem, ut vel in favorem ejus, si petitio legitimè probata sit; vel contra illum, si deficiat, sententiam ferat; præterquàm, quòd à judice libelli copia detur parti, seu Adversario, ut exinde cognoscat citationis causam, & actionem, ut deliberet, an contendere, an liti cedere velit? & si primùm è ritè instructus in judicium veniat; sic Abbas in c. 1. h. t. n. 7. & gloss. in L. 1. ff. de edendo, V. Ad agendum.

Si quæras, quid agendum Judici oblatione inepto libello? Resp. super hac quæstione constare ex c. Examinata. 15. de Judiciis. Cùm enim Mathæus de Ripatia, vir nobilis, controversiam haberet cum quibusdâ militibus super jure patronatus cujusdam Ecclesiæ; interim verò, hoc jus sequestratum esset apud vicedominum, seu Vicarium Episcopi Sabinenfis; Mathæus autem actionem in judicio instituit contra milites, quâ jus patronatus sibi vendicabat, atque restitui petebat, & tum in processu judicii testes produxisset, qui deponerent eo tempore, quo Vicarius Ecclesiam tanquam sequestratam accepit, Mathæum in possessione juris patronatus fuisse: cùm res ita se haberent, Innocentii III. respondit, intentionem illius, seu petitionem non subsistere; quia cùm jus patronatus ipsemet possideret, nec rei vendicationem intentare, nec restitutionem sibi fieri poterat petere; igitur milites absolvit à petitione ejusdem Mathæi, ita tamen, ut si postea congruentem actionem instituerit contra milites, ij nihilominus respondere teneantur.

Ex hoc textu apparet. 1. si intentio, & petitio Actoris inepta sit, Reum absolvi debere ab instantia hujus judicii, ut in præsentis casu factum est; jus tamen integrum manere illi, ut libellum aliter formet. Quæri autem potest. 1. quid Judici facti opus sit, si statim in principio, & ante litis contestationem libellus ineptus, seu male concludens appareat? 2. Quid, si primùm in litis progressu? Ad 1. Resp. posse illum rejici; ut dicitur L. 1. ff. de Assess. non tamen Judicem teneri; sed valere illum Actoris reddere, ut illum ex alia

R 3

causa

causa formet concludentem; & ita praxim habere, ex Andrea Gail. *observ.* 67. tradit Haunold. *tom.* 5. *tr.* 3. *num.* 146. secus illum admittere debet; nam in dubio pro intentione Actoris benignè præsumendum est, ut colligitur ex *L. 66. ff. de Judiciis*, ibi: *Si quis intentione ambigua, vel oratione usus sit: quod utilius ei est, accipiendum est.*

476. Ad. 2. Resp. tali casu litis instantiam esse dissolvendam, prout contigit Matthæo, de quo in dicto *c. Examinata*; cum enim, ut quis agat rei vindicatione, requiratur, ut Actor rem, quam vindicare intendit, non possideat, sed alius, qui vel actu possideat, vel saltem dolo possidere desierat, ineptè petebat Matthæus vindicare jus Patronatus; cum per articulos probatorios, seu probandos ab Actore fuerit unus, qui continebat, *Matthæum fuisse in possessione, Patronatus illius Ecclesie, quem vindicare cupiebat*; & hoc ipsum Actor per testes probaturum sese obtulerit. In eodem igitur Libello continebantur opposita. 1. quòd Patronatum non possideret, cum eum primum vindicare intenderit; 2. quòd eundem possideret; nam hoc per testes comprobare quærebat; quæ sunt repugnantia.

¶ II.

An valeat sententia, quam dedit Judex super libello inepto?

477. **C**Asus præsens habetur in *c. dilecti filii*. *3. de Empt. & vendit.* Cum enim Canonici Beluacenses contra Abbatem Cariloci quererentur, quòd à quibusdam eorum Capitulo in communi nec sciente, nec consentiente Sylvam quandam emissent pro decem libris, quæ valebat 40. Marcas, eamque causam Pontifex Morinensi Episcopo, & Decano Remensi commisisset, & Episcopo impedito Decanus procedens per testes deprehendisset, Sylvam minus dimidiâ justii pretii parte comparatam fuisse; Canonicis Beluacensibus illam adjudicavit, eosque in possessionem induxit. Sed Pontifex re ad se rursus delatâ, quia in arbitrio emptoris est in hoc casu, si velit supplere justum pretium, aut venditionem rescindere, De-

cani sententiam, tanquam juri contrariam irritando, possessionem Monachis judicat esse reddendam, salvâ Canonicis contra Monachos manente quæstione super deceptione pretii, vel consensu Capituli non habito, & quavis aliâ rationabili causâ. Si enim attendamus causam, ex qua Pontifex sententiam illius Delegati, tanquam juri contrariam, consequenter nullam declaraverit, est, quòd, prolata sit super libello inepto, eò quòd petitio ex illa gravi læsione determinatè continebat nullitatem emptionis; cum continere debuisset vel declarationem nullitatis, vel supplementum pretii; nam dicta læsio, tanquam legitima causa petendi, non inferebat determinatè illam partem; sed vel hanc, vel illam, ut constat ex ipso textu.

478. Et ratio est, quia, cum Judex debeat pronuntiare conformiter ad petitionem in libello non utcùnque, sed ex causa debendi, expressâ in eo tanquam illativâ debiti, malè pronuntiat, deberi hoc determinatè; quando causa debendi non infert hoc determinatè; sic enim potest stare veritas causæ, & falsitas illati. Malè enim arguit Actor: tu me in hoc contractu emptionis læsisti ultra dimidium; ergo contractus est nullus, vel, debet declarari nullus; potest enim antecedens esse verum, & consequentia falsa; quia antecedens non connectitur determinatè cum nullitate contractûs; sed vel cum hac, vel cum supplemento pretii; ergo si Judex pronuntiet determinatè super illa conclusione Libelli, pronuntiat super falso, non minus quàm Actor concludat super falso; ergo pronuntiat nulliter.

479. Ex hoc *c.* deducitur præterea, si Venditor rei deceptus est ultra dimidium justii pretii, posse illum agere, vel ad supplementum justii pretii, vel ad restitutionem rei; esse tamen in arbitrio Emptoris, vel rescindere contractum, vel supplere pretium; quæ electio Venditori non competit; ut constat ex dicto *c. dilecti filii*; consequenter, Actorem, qui ex causa talis deceptionis agit, in libello conventionis, ne ineptus sit, debere petere alternativè, vel rescissionem contractûs, atque adeò restitutionem rei, vel justii pretii supplementum; sic P. Ferd. Rebellus de oblig. Justitiæ, *p. 2. l. 9. q. 2. Sect. 3.* Joan. de Salas de Contract. *tr. 1. de Empt. d. 27. & alii.*

ARTI-